

ARGUS

de stem van sprakeloze wilde dieren

Colofon

ISSN 0166-5073

Argus is het tijdschrift van De Faunabescherming. Argus wordt twee keer per jaar toegestuurd aan donateurs die ten minste € 16,- per jaar betalen via postbanknummer 116072 te Renkum. Sympathisanten betalen € 5,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-nieuwsbrief. Indien u Stichting De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum,

Postbanknummer 116072.

Voor adreswijzigingen en vragen over de jaarlijkse donatie kunt u ons mailen:

donateurs.adm@faunabescherming.nl

Bij betaling vanuit het buitenland dient men de volgende codes te gebruiken:

IBAN: NL84INGB0000116072 en BIC: INGBNL2A.

Secretariaat

Mw. A.P. de Jong,

Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen,

Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00,

E-mail: info@faunabescherming.nl

Penningmeester

Mw. I. v.d. Abeele,

Korenbloemstraat 30, 6871 WE Renkum,

Telefoon (0317) 318487

Bestuur

I. v.d. Abeele, A.P. de Jong, H.H. Niesen, B. Ros.

Aan deze Argus werkten mee

Cassandra, Rein Hofman, Jacques van der Neut, Harm Niesen, Jaap van Riesen, Betty Ros, Monique de Vrijer en Rob Voss.

Redactie

Nettie Dekker, Pauline de Jong.

E-mail: redactie.argus@faunabescherming.nl

Website

www.faunabescherming.nl

Lay-out en druk

Van Berkum Graphic Solutions, Zwaag

Doelstelling

Stichting De Faunabescherming is een niet-gesubsidieerde, landelijke vrijwilligersorganisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid.

Stichting De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van onderzoek en het bekendmaken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Inhoud

Redactie. Redactioneel	3
Redactie. In memoriam, Huiskraaien . Kort nieuws	4
Harm Niesen. Naar een exotisch Nederland . Over de nieuwe definitie van het begrip 'exoot'	5
Redactie: Tweede kans op leven in het wild . Een gesprek met Monique de Vrijer van Vogelklas Karel Schot. Interview	8
Cassandra. Bambi . Column	11
Redactie. De foto en het verhaal. Spelen in het bos . Rob Voss vertelt over zijn mooiste wildfoto	12
Jacques van der Neut. 25 jaar bevers in de Biesbosch . Boswachter vertelt over een kwart eeuw bevers	14
Jaap van Riesen. Schiet 's een jager: richten en afdrukken! Waar moet u op letten als u jagers of jachtactiviteiten fotografeert?	18
Nettie Dekker. Hoe dier(on)vriendelijk is Nederlands fruit? Een analyse van de effectiviteit van kraaienvangkooien	20
Betty Ross. De buit van de vos . Een samenvatting van actueel dierenleed in de media	22
Vogelvrij. Wilde eend	24

Voorpagina:

Bever in de Biesbosch. Foto: Jacques van der Neut

Redactioneel

NETTIE DEKKER

Meerdere lezers lieten ons weten dat ze de nieuwe opmaak van *Argus* geslaagd vinden. Hartelijk dank voor de complimenten! Het gaf een extra motivatie om dit nummer nog mooier en interessanter te maken.

Het is een turbulente tijd geweest in Faunaland. 'We' hadden een wolf. Heel even in ieder geval. Het dier hield zelfs de gemoederen in de Tweede Kamer bezig. En nog voordat er een levend exemplaar was gespot, werd er al om het hardst geroepen om afschot. Dat voorspelt ook niet veel goeds voor de wilde kat, die al met enige regelmaat onze zuidgrens oversluit.

We hadden onze handen weer vol de laatste maanden. We stonden in de rechtszaal om de provincie te overtuigen dat afschot van de huiskraaien in Hoek van Holland niet mag plaatsvinden. We startten een petitie om het afschot van honderden damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen te voorkomen. En samen met andere organisaties stonden we voor de Stopera om de wethouder en raadsleden op andere gedachten te brengen.

De jagers lieten zich ook niet onbetuigd en wisten tijdens de komkommertijd meerdere verslaggevers en journalisten te verleiden om eens te komen kijken hoe 'noodzakelijk' de jacht wel niet is. Maar ook de tegenstanders zaten niet stil. Task Force Jachtmisstanden maakte filmpjes over hoe het eraan toegaat tijdens de ganzenjacht en een video over een aangeschoten en mishandelde gems veroorzaakte veel ophef. Zo veel dat YouTube het verwijderde.

De slachtingen onder ganzen in de wijde omtrek van Schiphol, wekte zelfs verontwaardiging in het buitenland. Een bezorgde Italiaan startte een petitie tegen de vergassing. De gans was met afstand weer de meest vervolgd diersoort. Gedeputeerden in Brabant dromen van velden vol koelcellen, waarin vers ganzenvlees ter

plekke efficiënt 'geogst' en verwerkt kan worden. Met daarnaast een mobiele fabriek waarin het dons en de veren direct verpakt kunnen worden voor Ikea en andere grootafnemers. Het probleem dat er helemaal geen animo is voor grote hoeveelheden met hagel doorzeefd ganzenvlees is slechts van tijdelijke aard, vinden de jagers. Wildbeheereenheid Hoeksche Waard looft 1 euro per vers ganzenlijk uit en is drukdoende om de regionale horeca te interesseren voor dit meest mishandelde stukje wild. Met een subsidie van het Faunafonds (dus met uw en mijn belastinggeld) mag de jachtsector onderzoeken hoe de afzet van ganzenvlees verbeterd kan worden.

Lichtpuntjes zijn er gelukkig ook: meer dan 100.000 mensen bezochten in de premièreweek de film *De Nieuwe Wildernis*; de film werd daarmee Goud. Nederlanders zijn dus wel degelijk geïnteresseerd in de natuur en in het bijzonder in de dieren die daarin leven. Al zijn de Oostvaardersplassen uniek omdat het een jachtvrij gebied is. Hopelijk gaat het lukken om ook de Amsterdamse Waterleidingduinen jachtvrij te houden. Een nieuw filmdeetje?

*Jagen?
Natuurlijk
niet!*

Huiskraaien

Zijn de huiskraaien in Hoek van Holland exoten of niet? Dat is de centrale vraag waar de bodemprocedure die De Faunabescherming aanspande, om draait. De kraaien zijn niet uit gevangenschap ontsnapt, maar op eigen kracht in Nederland 'geland'. Ze zijn meegelift op schepen uit Azië, het continent waar de vogel oorspronkelijk vandaan komt. Deze manier van verspreiding is zeker niet uniek: de soort heeft zo ook andere havensteden in Afrika en Australië gekoloniseerd.

De Faunabescherming is van mening dat de 20 tot 25 kraaien in Hoek van Holland niet als exoten kunnen worden aangemerkt en daarom niet uitgeroeid mogen worden. De groep breidt zich niet uit, verspreidt zich niet over Nederland. In de ongeveer twintig jaar dat ze hier leven, hebben ze geen schade of overlast gegeven. Ze leveren geen gevaar op voor de volksgezondheid en er is geen enkel bewijs dat ze concurrentie vormen voor andere, inheemse, kraaiachtigen of andere diersoorten.

Tot de Raad van State uitspraak in de zaak doet, mag de provincie Zuid-Holland de dieren niet laten vangen of doden. De zaak dient naar verwachting half november. Wordt vervolgd.

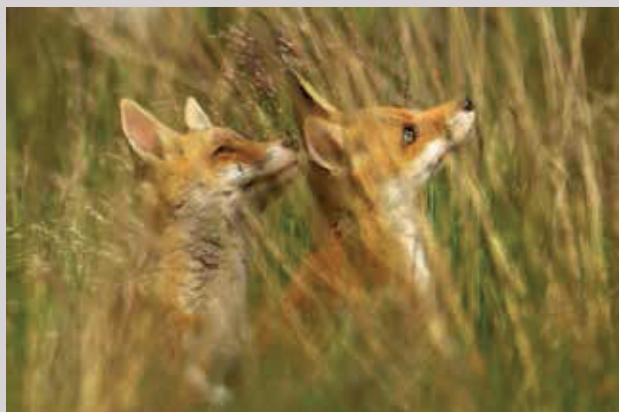
Huiskraaienzaak op een rijtje

- augustus 2013 Raad van State wijst schorsingsverzoek toe; voorlopig geen vangacties
- juli 2013 Staatssecretaris Dijkema haalt huiskraai van lijst beschermde soorten; een nieuwe rechterlijke uitspraak is nodig
- december 2012 Rechtbank Den Haag wijst schorsingsverzoek toe en oordeelt dat de vogel niet mag worden gedood op basis van het feit dat de huiskraai op de lijst van beschermde inheemse soorten staat
- februari 2010 De Faunabescherming protesteert per brief tegen het besluit van de minister om alle huiskraaien in Nederland te 'vernietigen'
- 2009 Sovon publiceert in opdracht van de toenmalige minister Gerda Verburg een rapport dat huiskraaien exoten zijn en daarom uitgeroeid zouden moeten worden.

Een interview met Harm Niesen over het onderwerp is nog te beluisteren op www.rijnmond.nl/nieuws/24-07-2013/hoger-beroep-tegen-doodvonnis-hoekse-huiskraai

In memoriam

Een faunabeschermer stuurde ons deze foto van jonge vossen bij een vossenburcht ten westen van Epe. Kort na het nemen van de foto roeide de plaatselijke jager Vosselman het nest met vosjes uit: 'Ut is ongedierte!'

Heb een hart. Red een hert.

Met deze slogan startte De Faunabescherming een petitie tegen het afschieten van honderden damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen. De petitie werd na een gezamenlijke demonstratie met Piep Vandaag en de Dierenbescherming Amsterdam aangeboden aan het College.

Red een hert.

Als we alle dieren bijeen brengen kunnen we erin zien en de boog valt niet gemiddeld.
Staat Faunabescherming met de dierrechten in de waterleidingduinen. Staat Faunabescherming.
Een voor de dierrechten tegen de doodvonnis op de herten in de waterleidingduinen. Staat Faunabescherming.
<http://petitie.nl/petitie/afzetten> tegen de herten in de waterleidingduinen. Staat Faunabescherming.

DE FAUNABESCHERMING
Jagen? Natuurlijk niet.

Naar een verantwoord faunabeheer

HARM NIESEN

In deze Argus neemt voorzitter Harm Niesen een aantal actuele zaken onder de loep. Als eerste de nieuwe Wet natuur die op dit moment bij het kabinet ligt voor aanpassing. Staatssecretaris Dijkzema wil de nota van wijziging van het wetsvoorstel nog voor de zomer naar de Tweede Kamer sturen. In 'De kievit is geen weidevogel meer', gaat hij in op de gevolgen van het rapen van kievitseieren. Een gebruik waarvoor de provincie Friesland ook dit jaar weer toestemming gaf. Ten slotte prikt hij de mythe van de 'echte' Zeeuwse mossel door.

Nieuwe Wet natuur

Binnen een jaar moet er een nieuwe Wet natuur zijn, als opvolger van de Flora- en faunawet. Helaas, met het onzalige ontwerp van Bleker als basis. Het voornemen van de huidige coalitie is dan wel om de extreme ellende uit dat voorstel te verwijderen, maar of dat eigenlijk wel kan, is maar de vraag.

En het zou allemaal zo eenvoudig moeten zijn. Alle levende wezens dienen beschermd te zijn tegen alle vormen van schadelijk handelen door mensen. Met als mogelijke uitzonderingen de bekende drie: onaanvaardbare economische schade, ernstig gevaar voor de volksgezondheid of de veiligheid van het (lucht)verkeer. Nu bestaat er ook nog zoiets als 'schade aan de natuur', door een amendement in de Flora- en faunawet terechtgekomen en dat hoort er natuurlijk niet in.

Alternatieven

Bestrijding kan onder voorwaarde dat niet-gewelddadige oplossingen van het probleem niet blijken te werken én is aangetoond dat jacht het probleem wel kan oplossen. En juist aan dat laatste, in feite ook nu al een juridische eis in de Flora- en faunawet, wordt nooit voldaan. Om het nog eens extra te benadrukken: soorten als zwarte kraai, kauw, vos, grauwe gans, houtduif, konijn en muskusrat worden massaal en – vrijwel – onbeperkt bestreden, zonder dat daardoor de aantallen drastisch afnemen. Toch is daartegen nauwelijks verzet. Integendeel, het imago van de jagers is de laatste tijd duidelijk verbeterd. In toenemende mate denken ook verstandige mensen dat er in dit land alleen geschoten wordt door verstandige mensen met verstand van zaken en in het belang van ons allemaal.

'De natuur in Nederland kan nu eenmaal niet zonder jacht', beweerde de natuurvorser en voormalig D66-Kamerlid Boris van der Ham. Prominente jagers beweren bij herhaling dat iemand die voor z'n lol dieren doodschiet nodig

van de voorzitter

breken, worden nu vormen van de meest ultieme exoten op grote schaal ingezet: vee.

Vee

Paarden, koeien, schapen en geiten: het zijn niet eens ergens in het wild voorkomende 'echte' diersoorten. Exotischer kan het niet en volgens de eigen regels van de NWWA zou het opzettelijk uitzetten van deze dieren streng bestraft moeten worden. Koeien en paarden zijn bezig aan een onstuitbare opmars in de Nederlandse natuur; het is nog maar een kwestie van tijd voordat ze als jachtwild zullen worden bestempeld. Een Nederlandse Big Five, de natte droom van de inheemse jager... En dat allemaal omdat onze natuur begraasd moet worden. Waarom? Anders ontstaat er bos en struikgewas, en dat is niet meer in de mode.

Kappen

Meer dan honderd jaar lang heeft men overal fanatiek bomen geplant, meestal exoten, en nu ze het eenmaal goed doen, moeten ze weer weg. En zeker niet in de eerste plaats omdat het om exotische soorten gaat. Daar bestaat een groot

deel van de begroeiing van natuurgebieden al heel lang uit en professionele floristen winden zich daar allang niet meer

over op. Die ergeren zich veel meer aan het feit dat dat vee het in de eerste plaats voorzien heeft op hun zeldzame gentianen en orchideeën. Sinds de NWWA zich op de exoten heeft geworpen, worden natuurliefhebbers langs vele wegen opgeroepen waarnemingen van exoten te melden. En daarbij wordt zelfs de hulp ingeroepen van mensen die er hun hobby van hebben gemaakt de Nederlandse natuur op ongekend grote schaal te overstroomen met exoten. Om die dieren vervolgens op buitengewoon dierovriendelijke manier weer te grazen te nemen.

Onder water

Hengelsporters, ze geloven nog steeds dat vissen geen gevoel hebben, zetten op grote schaal exoten als forel en snoekbaars uit. Ieder ander

zou als misdadiger aan de schandpaal worden genageld; sportvissers komen ermee weg. De overheid schijnt zelfs speciale gehandicapten-visplekken te subsidiëren. Kan de ene gehandicapte diersoort een andere diersoort gehandicapt maken. De NWWA heeft kennelijk niet echt belangstelling voor wat er onder water gebeurt. En zeker niet als dat water zout is.

Zonder dat de Autoriteit om een oordeel is gevraagd en zonder dat ze van plan is er ook maar iets aan te doen, is de mariene flora en fauna de afgelopen jaren op een gigantische schaal door exotische soorten onder de voet 'gelopen'. Nee, we zijn bikkelhard van plan na het onschadelijk maken van de levensgevaarlijke Kaapverdische mus, ook de twintig Huis kraaien hard aan te pakken. Zo invasief als de pest. Verwacht mag worden dat ze, in tegenstelling tot onze autochtone diersoorten, gewoon op straat poepen. Levensgevaarlijk! En dat ze wellicht een bedreiging voor zwaar bedreigde en beschermde soorten vormen, voor zwarte kraai, kauw en zilvermeeuw... Waren die door de overheid niet zo goed als vogelvrij verklaard vanwege hun schadelijkheid?

Symposia

Voorafgaand aan deze hetze tegen nieuwkomers zijn de laatste jaren verscheidene symposia over dit onderwerp georganiseerd. En daar was de stemming heel anders. Zeker, we moeten zoveel als mogelijk voorkomen dat exotische soorten zich hier vestigen. Maar het bestrijden van soorten, zeker als die zich hier al meer dan tien jaar weten te handhaven en eigenlijk niemand in de weg zitten, zou achterwege moeten blijven. Omdat ze toch nooit meer uit Nederland zullen verdwijnen, moeten ze als inheems worden beschouwd. Zelfs de muskusrattenbestrijders vinden dat de muskusrat om die reden niet langer als exoot dient te worden beschouwd.

Exponentieel

Onze NWWA denkt daar heel anders over; je moet ten slotte je duurbetaalde bestaan ergens mee rechtvaardigen. Haar standpunt was dat alleen invasieve exoten bestreden moeten worden. En invasief hield twee dingen in: in de eerste plaats dat een soort zich exponentieel snel voortplant en in de tweede plaats dat de soort een concrete bedreiging vormt voor inheemse soorten. En hoewel een groei van twee naar vier exemplaren al schaamteloos exponentieel mag

Twee Kaapverdische mussen kwamen per schip aan in Zeeland. (Foto: Wikipedia)

De Autoriteit heeft ons deze zomer zo behoed voor de levensgevaarlijke Kaapverdische mus

worden genoemd, zijn er eigenlijk geen soorten die aan deze definitie voldoen. Dus hebben ze de definitie maar aangepast. Invasief betekent nu niet meer of minder dan dat een soort zich in Nederland voortplant. Tja, dan valt zo ongeveer iedereen en alles eronder.

G7

Maar dit alles valt in het niet bij de beschamende overeenkomst die zogenaamde natuurbeschermingsorganisaties hebben gesloten met boeren en jagers, de G7. Iedere kolkans of brandgans was aanvankelijk van 1 oktober tot 31 maart nog een beschermd soort, waarvoor Nederland een zware verantwoordelijkheid droeg. En 's zomers een invasieve exoot. Een en dezelfde soort, sterker nog, een en dezelfde vogel! Maar omdat ganzen schieten in het zomerseizoen niet populair is onder jagers en ongetwijfeld veel weerstand onder recreanten gaat opleveren, is het seizoen met twee maanden verlengd. Ook in maart en oktober zijn de ganzen plotseling een invasieve zomergast en kunnen ze ongelimiteerd geschoten worden. En waarom?

Volksverlakkerij

Objectief gezien is er niet of nauwelijks sprake van enige schade. Maar men vindt dat er te veel zijn. Een half miljoen moeten er in vijf jaar geschoten worden. Lost dat iets op? Natuurlijk niet. Natuurbeschermingsorganisaties werken hieraan mee om nog erger te voorkomen. Nog erger? Wat stellen ze zich daarbij voor? We hebben het al vaker gezegd en zullen het blijven herhalen: het G7-akkoord is een schandalige vorm van volksverlakkerij. Over tien jaar zal het aantal broedende ganzen in Nederland veel lager zijn dan nu. Door volstrekt natuurlijke oorzaken, zoals dat bij alle eerdere zogenaamde plagen is gebeurd. En die enge, domme, onwetende, idiote bestrijders zullen claimen dat dat hun verdienste is.

Het G7-akkoord is een schandalige vorm van volksverlakkerij

Het 'Ganzenakkoord' houdt in dat er in 5 jaar 500.000 ganzen worden gedood. (Foto: Task Force Jachtmissstanden)

Tweede kans op leven in het wild

NETTIE DEKKER

Ze is bijna net zo bekend als de Domino-mus, de pijleend uit Sliedrecht. Het is een van de vele slachtoffers van menselijk handelen die opvang kreeg in Vogelklas Karel Schot in Rotterdam. Deze eend is een uitzondering; de vogelopvang ziet nauwelijks aangeschoten dieren binnenkomen. Slachtoffers van die andere vorm van jacht, vissen, ziet beheerder Monique de Vrijer des te vaker.

'Pas kreeg ik een bergeendje binnen met drie dreggen in zijn lijfje', vertelt De Vrijer. 'Als ik zie hoeveel schade die haken kunnen toebrengen, denk ik dat het goed is dat dit soort dierenleed meer aandacht krijgt.' Om zichtbaar te maken hoe vaak en ernstig vogels gewond kunnen raken, verzamelt ze nu alle haken, dreggen en

vislijnen die ze verwijdert uit dieren in een pot op de balie. 'Waarom dit gebeurt? Ik kan alleen maar verzinnen dat vissers vogels aan de haak slaan of dat ze hun attributen in het water achterlaten.' Ze zou graag

zien dat vissers het melden als een vogel door hun toedoen in problemen raakt. 'Haken kunnen gruwelijke wonden veroorzaken. We kunnen ook lang niet altijd iets doen. We hebben bijvoorbeeld een reiger gehad met een haak in zijn poot, die zijn pezen had kapotgetrokken. Zo'n dier moeten we euthanaseren.'

Slachtoffers

De Vrijer: 'Je kunt wel stellen dat het overgrote deel van de dieren die hier komen door het toe-

doen van mensen in problemen is geraakt. Dat kan zijn omdat ze in onze steden wonen (aanrijdingen, raamslachtoffers) of door achteloosheid van mensen. Als je een stuk brood of patat op straat gooit, komen daar vogels op af. Dat maakt ze heel kwetsbaar.' Ook het lozen van olie of andere vloeistoffen waardoor vogels besmeurd raken is een vorm van onachtzaam gedrag. Vergiftiging en mishandeling komen ook voor.

Lijmplanken

Een andere categorie slachtoffers die De Vrijer tegenkomt zijn vogels die gewond raken bij de bestrijding van andere diersoorten. 'We krijgen elk jaar wel een of twee uilen binnen die vast zijn komen te zitten op een lijmplank. Wij kunnen ze helpen, maar het herstel kan enorm lang duren. Doordat mensen het dier van de plank

'Gevangenschap is misschien wel het ergste wat een wild dier kan overkomen'

Uil met lijmrusten in de veren door een lijmplank. (Foto: Anjès Gesink)

*Bergeend met haken in de kop en vleugel.
(Foto: Vogelklas Karel Schot)*

De inhoud van de hakenpot ten tijde van het interview. (Foto: Vogelklas Karel Schot)

trekken, raakt het verenpak ernstig beschadigd. Dit betekent dat we zo'n vogel in de opvang moeten houden tot na de rui, anders kunnen ze niet jagen. In het slechtste geval kan dit wel een jaar tot anderhalf jaar zijn. Het herstel kan veel sneller als mensen de vogel op de plank laten zitten en zo naar ons brengen. Wij kunnen de lijm verwijderen zonder de veren te beschadigen. Het dier dat we het langst hebben verzorgd was een jonge sperwer. Hij zat bijna twee jaar bij ons. Zijn veren en staart waren afgeknipt.'

Vogelleed

'Ik ben natuurlijk geen liefhebber van sportvissen, roofvogelshows of valkerij,' zegt De Vrijer, 'maar we werken bijvoorbeeld wel samen met een valkenier. Anders kunnen we niet bepalen of een roofvogel in de natuur kan overleven. Hij moet natuurlijk wel kunnen jagen.' Veel vogels hebben een sterke paarbinding. De Vrijer: 'Dit kan invloed hebben op het herstel. Een dier dat zijn partner mist wordt minder snel beter. Gezelschap kan een verschil maken. Een gans lijdt als hij al-

leen is. Hebben we op dat moment geen andere gans, dan zetten we hem bij andere dieren, dieren waarmee hij in de natuur ook samenleeft.

Eendenmeisje

De Vrijer heeft altijd al een voorkeur gehad voor vogels. 'Als klein meisje stond ik in mijn woonplaats bekend als het 'eendenmeisje'. Ik heb nog steeds een zwak voor eenden. En voor kippen, ganzen en zwanen. Dat wil overigens niet zeggen dat ik niet kan vallen voor een ander dier, zoals laatst nog voor een jonge aal-

scholver.' Over haar motivatie om dit veeleisende werk te doen zegt ze: 'Wij geven wilde dieren een tweede kans om te leven in de natuur. Ik vind dat de puurste en eerlijkste vorm van helpen. Ik kan iets terugdoen voor een dier dat door ons mensen gewond is geraakt. Die gedachte is mijn drijfveer om dit werk te doen, want je geeft er ook veel voor op. Het is meer dan werk; het is een manier van leven.' Helpen kan ook betekenen euthanasie. 'Kneusjes kunnen we niet helpen. Het is niet verantwoord om ze terug te zetten in de natuur. Er is gewoon iets mis mee. Je moet dit soort dieren ook niet langdurig willen opvangen. Ten slotte is gevangenschap, het afnemen van zijn vrijheid, misschien wel het ergste wat een wild dier kan overkomen.'

'Ik vind dat de puurste en eerlijkste vorm van helpen'

Monique de Vrijer (links) en Mirjam van den Ouden onderzoeken de pijleend. (Foto: Anjès Gesink)

Monique de Vrijer werd vijf jaar geleden aangesteld als beheerder van Vogelklas Karel Schot, maar kent de organisatie al sinds haar zestiende. Ze liep er stage. Zij en Mirjam van den Ouden, hoofd dierverzorging, zijn de enige fulltimers binnen de organisatie. Samen met een groep vaste vrijwilligers vangen ze jaarlijks zo'n 7000 wilde vogels op, waarvan er ongeveer 2000 uiteindelijk weer terug kunnen naar de natuur. www.vogelklas.nl | [@vogelklas](https://twitter.com/vogelklas) | facebook.com/vogelklas | meer vogelfoto's van Anjès Gesink zijn te vinden op de pagina 'When birds cry' op www.anjes.nl.

Bambi

CASSANDRA

column

Omdat het Nederlandse publiek nog steeds wat onwennig tegen het fenomeen hobbyjacht aankijkt, speelt veel van ons mooie jagerswereldje zich achter gesloten deuren af. Wat naar buiten komt is vaak een beetje saai: wildtellingen en afschotcijfers (natuurlijk gemanipuleerd, anders vielen we direct door de mand), wetenschappelijke rapporten, opgesteld door onze vriendjes en foto's van ernstige heren die uitleggen dat zonder hun activiteiten het land onmiddellijk naar de gallemiezen gaat.

Dat is het probleem: jacht is niet SEXY! Het is natuurlijk jammer dat er maar zo weinig vrouwelijke jagers zijn, en die zijn meestal ook nog lelijk. Maar dat is niet zo'n probleem, we trekken gewoon een paar mooie meiden een groen pakje aan, stoppen ze een geweer in handen (wel even oppassen dat ze de goede kant naar boven houden) en we laten ze zagezegd aan het woord in een damesblad. Die ijzersterke teksten hebben ze natuurlijk niet zelf verzonnen, al vind ik persoonlijk de uitspraak 'heerlijk op zondag met mijn man een ree villen'¹ een beetje over the top. Wie zoiets debiteert is zo gek als een deur. Maar dat zijn details.

Als je in deze lijn doordent, zijn de mogelijkheden natuurlijk legio. Kinderen bijvoorbeeld doen het ook altijd prima in de reclame. Helaas hebben jagers nooit veel kinderen – wij komen alleen klaar als we een beest naar de andere wereld helpen. Maar alles is te koop. Een engelachtig joch met 'my first gun' in zijn handen is na-

tuurlijk een beetje afgezaagd, maar op dit thema zijn vele variaties mogelijk. Nooit geschoten, altijd mis, haha!

Na de damesbladen moeten we dus de kindermedia op onze hand zien te krijgen.

Waarom wordt er in de *Donald Duck* verdorie zo weinig GESCHOTEN? Maar gezien de vele eenden die wij jaarlijks doodmaken kan ik me daar ook wel iets bij voorstellen. Laten we maar eens naar *Kidsweek* kijken, daar komt onze boodschap misschien beter tot haar recht.

En vergeet *Sesamstraat* niet. Pief paf Pino!

Tjee, nu heb ik een geweldig idee. Speelgoed! Ik zie het al voor me: een mooie jagersgroene doos, met daarin een Bambi en een geweertje.

Bij raak-schieten vallen de ogen dicht, komt de tong uit de bek te hangen en loopt er rode limonade uit de flank. Jongens, wie belt Walt Disney Studios?

'Persoonlijk vind ik de uitspraak "heerlijk op zondag met mijn man een ree villen" een beetje over the top'

1 Bron: 'Jagermeisjes', Viva.

© Rob Voss/www.robvoss.nl

***'Een fantastisch beeld,
en allemaal dankzij
de lach van Harry'***

Spelen in het bos

Een beeld zegt meer dan duizend woorden. Een waarheid als een koe, maar soms roept een beeld ook vragen op. Wat te denken van deze biggen, die ons over de rug van hun moeder aankijken? *Argus* ging op zoek naar de fotograaf en vroeg hem naar het verhaal achter deze foto.

Wie ben je?

Mijn naam is Rob Voss, 35 jaar en ik woon in Apeldoorn. Ik werk sinds 2002 als professioneel fotograaf.

Waar is de foto genomen?

In de buurt van Epe. Ik was op pad voor een persbureau om een foto te maken bij een artikel over zwijnenoverlast. Omdat mijn vader [Harry Voss, oud-bestuurslid van De Faunabescherming en bekend 'dierenman'; red.] wat dieper in de zwijnenmaterie zit, vroeg ik hem of hij mijn gids wilde zijn. Dat wilde hij en we trokken, gewapend met een stel goede lenzen, het bos in.

Wat zien we precies op de foto?

Na wat zoeken zagen we twee grote zwijnen die in een modderpoel aan het badderen waren, met daaromheen ongeveer zes kleintjes. Mijn vader en ik namen onze posities in: hij met een 70-200 mm en ik een 300 mm. De kleintjes waren zo leuk aan het ouwehoeren met elkaar dat we ons lachen niet konden inhouden. Pa lacht altijd vrij hard, waardoor de zwijnenfamilie ons hoorde en opkeek. Precies op dat moment druk ik af. Een schot, midden in de roos! Een fantastisch beeld, en allemaal dankzij de lach van Harry.

Je bent fotograaf. Wie zijn moeilijker te fotograferen, mensen of dieren?

Dat ligt eraan. Het ene individu heeft meer expressie dan het andere. Veel geduld heb ik

niet, dus drie weken wachten tot er een jonge vos uit een hol komt kruipen, gaat mij niet lukken. Misschien dat ik me daar meer op ga toeleggen als ik wat ouder ben. Nu ligt mijn focus op hard nieuws en reportages.

Wat betekent de natuur voor je?

Alles! Ik vind het heerlijk om door de bossen op de Veluwe te wandelen, hardlopen en wielrennen. Andere gebieden vind ik trouwens ook mooi hoor.

Wat heb je met (wilde) dieren?

Hoe wilder, hoe beter. Ik vind het een fascinerend idee dat er binnenkort waarschijnlijk weer wolven in onze bossen rondstruinen.

Welk dier hoop je nog eens te fotograferen?

De stermol. Die is oerlelijk, maar kan wel binnen 230 milliseconde een prooi identificeren, én opeten!

Begrijp je dat er mensen zijn die het leuk vinden en om wilde zwijnen te schieten?

Zeer beslist niet.

25 jaar bevers in de Biesbosch

Dat sommige herintroducties van lokaal uitgeroeide diersoorten succesvol zijn, bewijst het verhaal van de bever. Boswachter Jacques van der Neut ziet er dagelijks de sporen van. Hij werkt sinds 1983 in de Biesbosch en kent het gebied op zijn duimpje. Hij was erbij toen de eerste bevers uit de DDR werden gehaald. Wie kan het succesverhaal van een kwart eeuw bevers beter vertellen?

Jacques van der Neut werkt sinds mei 1977 bij Staatsbosbeheer. Na wat jaren in het Hollandsch Diep, Haringvliet en Krammer-Volkerak, belandde hij in 1983 in de Biesbosch. De wetlands behoren tot zijn favoriete landschappen. Hij houdt een blog bij van zijn belevenissen: www.boswachtervanderneut.nl.

Dr. A. van Wijngaarden was de eerste die de wens uitsprak om bevers uit te zetten in Nationaal Park De Biesbosch. In de jaren vijftig van de vorige eeuw publiceerde hij erover in het tijdschrift *Natuur en Landschap*. In de jaren daarna werd de roep om de forse knaagdieren in de Biesbosch uit te zetten, geleidelijk sterker. Herintroductie was veelvuldig onderwerp bij de planvorming; de bever kwam immers oorspronkelijk wel in de levensgemeenschap voor.

Overbejaging

Niemand twijfelt eraan dat de bever door overbejaging in ons land is uitgestorven. De vroegere verspreiding van de bever in Nederland is gereconstrueerd aan de hand van archieven, toponiemen en fossiele vondsten. Hij kwam voor in het rivierengebied, de beken en wateren op het Kempisch en Drents Plateau, met uitzondering van de hoogveengebieden en langs de binnenduinrand van Zuid- en Noord-Holland. De bever was vroeger dan ook typisch een dier dat op vele plaatsen beeldbepalend was door het vellen van bomen en het laten verdwijnen van stroken bos langs de kleine rivieren door inundaties. De laatste Nederlandse bever werd in 1825 bij Zalk aan de IJssel geschoten (of doodgeslagen). Ruim 160 jaar later werd die fout weer rechtgezet.

De wens van Van Wijngaarden ging eindelijk in vervulling.

Een kijkje achter de Muur

Voor het leveren van de bevers volgde overleg met de medewerkers van de Dübener Heide, een bosbouwbedrijf in de omgeving van Leipzig, in de voormalige DDR. Voor de tweede uitzetting in 1989 zijn we onderweg naar Oost-Duitsland. Een cameraploeg van de TROS rijdt met ons mee. Zij willen het vangen van de bevers in beeld brengen, maar misschien hebben zij wel meer journalistieke belangstelling voor de massale betogingen tegen Erich Honecker in Leipzig. Bij de Berlijnse Muur naderen we een totaal andere wereld met uitkijktorens en prikkeldraadversperingen. Grauwe gezichten onder hoge petten verschuilen zich achter luiken en onze paspoorten verdwijnen op een soort lopende band. Intussen controleren grenswachten met spiegels, die gemonteerd zijn op lange stokken, de onderkant van onze auto. Dan krijgen we ons paspoort terug en rijden we verder door een leeg Oost-Duitsland. De wegen zijn grotendeels onverlicht. Het wagenpark bestaat uit Trabanten en Wartburgs. In de dorpen die we doorkruisen hangt de indringende geur van bruinkool.

**'Als een bever boven
het net zwemt,
wordt dit razendsnel
dichtgetrokken'**

Bevers vangen

Na een paar uur rijden komen we aan in de Dübener Heide. In de dagen daarna leiden verschillende medewerkers van het Oost Duitse bos-

bouwbedrijf ons rond. We nemen een kijkje bij enorme beverdammen en burchten en 's avonds vergezellen we hen bij vangacties. Op strategische plaatsen langs beken worden netten uitgelegd en dan is het wachten. Als een bever boven het net zwemt, wordt dit razendsnel dichtgetrokken. In het schijnsel van zaklantaarns bekijken we de vangst.

In de omgeving van ons onderkomen ligt een 'Biberlager'; een afgetakte beek die door een reeks betonnen bakken stroomt. Door een luik nemen we een kijkje in het woongedeelte waar de enorme knagers huizen. De waterstand in deze beveropvang kan met schuiven worden geregeld. Aan het eind van de week wordt de 'bestelling' voor de Biesbosch klaargemaakt. Alle bevers worden in stevige, houten kisten gestopt. Voor de zekerheid is de binnenkant ervan voorzien van dun plaatstaal. Dan verdwijnen alle kisten in de gereedstaande vrachtauto van vervoerder Elgersma uit Harderwijk. De tweede zending bevers voor de Biesbosch komt eraan. De uitzetting kort daarop, in gezelschap van prins Bernhard, trekt zo'n driehonderd belangstellenden. Tiental-

len journalisten en cameraploegen brengen het bevernieuws breeduit in de huiskamers.

Proefperiode

Van 1988 tot en met 1992 zette Staatsbosbeheer 42 bevers uit in het zoetwatergetijdengebied. Voordat het project startte was er overeengekomen dat de eerste vijf jaar zouden worden aangemerkt als een proefperiode. Bioloog Bart Nolet volgde deze herintroductie op de voet. Hij zenderde een aantal dieren, waardoor de omzwervingen van de knaagdieren met ontvangers in kaart konden worden gebracht. Een van de randvoorwaarden was dat de bevers op den duur een zelfstandige beverpopulatie in het rivierengebied zouden vestigen. Bevervraat moest bovendien het monotone uiterlijk van de weelderige wilgenbossen (in feite de voormalige hakgrienden) doorbreken. De proefperiode bleek te kort om er gefundeerde uitspraken over te kunnen doen, maar er werden geen nieuwe dieren meer uitgezet. Vanaf dat moment moesten de bevers het op eigen kracht doen. Ze kregen een wettelijk beschermde status. De bevers haalden met enige regelmaat het nieuws, zeker als Nolet

Oost-Duitse bevers klaar voor transport. (Foto: J. van der Neut)

Dagelijkse kost voor
bevers.
(Foto: J. van der Neut)

uitspraken deed over het tegenvallende reproductiesucces. Hij legde de link met hoge gehalten aan zware metalen in boombast. De pers pikte die berichten gretig op.

Boegbeeld

In de daaropvolgende jaren ontwikkelt de bever zich als het boegbeeld van de Biesbosch. Ondernemers zetten 'beverexpedities' op; elektrisch aangedreven schepen (fluisterboten) varen in de

schemering door de Biesbosch. Tijdens het varen is er koffie met beverkoek. Een gids vertelt intussen wetenswaardigheden over de fascinerende zoogdieren. De bezoekerscentra en het Biesbosch Museum verkopen in hun winkels beverspullen: T-shirts, sleutelhangers, stickers,

boeken en pluche beesten. De bevers brengen dus centen in het laatje.

Dammen

Zoals verwacht, liggen er in de Biesbosch geen beverdammen. Zulke bouwsels hebben alleen zin in beek- en rivierdalen, waar door het opwerpen van dammen de waterstand wordt opgestuwd en de bevers dus hun eigen woon- en leefgebieden creëren. Het bouwen van dammen in de

Biesbosch heeft geen zin: het water komt immers 'overal' vandaan.

Lusten, maar ook lasten

Voordat de forse knaagdieren in de Biesbosch werden uitgezet, was er volop aandacht voor de gevolgen van eventuele vrachtschade en graafactiviteiten. Het aantal schadegevallen in de Biesbosch tijdens de afgelopen 25 jaar is echter verwaarloosbaar. In enkele gevallen draaide het om vraat aan suikerbieten. Een door de Alblasserwaard zwervende bever knaagde bij een boomkweker een paar fruitbomen om en in de Biesbosch knabbelden bevers aan een houten hek. In totaal werd er in 25 jaar zo'n 700 euro aan beverschade in de Biesbosch uitgekeerd.

Beversleuven

De laatste jaren is er door beveractiviteiten sprake van het doorgraven van kaden. In feite gaat het om door de getijdenwerking (in combinatie met hoge rivierafvoeren), steeds verder uitgesuurde beverwissels. In de kade van de Sterlinggriend, een hakgriend aan het Wantij in Dordrecht, zijn daar diverse voorbeelden van te vinden. Om de rondwandeling over deze kade te handhaven, plaatste Staatsbosbeheer vlanders over de ontstane 'beversleuven'. De handelaar die er zijn griendhout moet hakken, heeft voorgesteld om openingen in de omringende kade te maken om zo het gehakte hout met platte bakken 'uit te vletten'. Voor de Biesbosch in feite geen

'Het aantal schadegevallen in de Biesbosch tijdens de afgelopen 25 jaar is verwaarloosbaar'

nieuws, want vroeger was dat dé manier om gehakt hout uit het natte getijdenlandschap te krijgen.

Lastpakken

Tot dusver concentreren de schademeldingen zich in het bovenstroomse rivierengebied (Limburg, Gelderse Poort e.o.). In november 2012 zorgde een persbericht van de Zoogdiervereniging voor nogal wat opschudding. De pers dook er bovenop en bestempelde de bevers als lastpakken. Bovendien zouden de aantallen via 'bevermanagement' moeten worden gecontroleerd. Als we terugkijken naar de opmars van de bever, dan is er in de toekomst wellicht meer overlast te verwachten. Doorgaans gaat het daar om dammenbouw waardoor er inundaties optreden in landbouwpercelen. Daarnaast komen er meldingen van het graven van tunnels in dijken in de Gelderse Poort.

Waterstanden

Dergelijk gedrag is tot op heden in de Biesbosch (nog) niet vastgesteld. Hoe groot is de kans überhaupt dat bevers zoiets gaan doen in het vermaarde zoetwatergetijdengebied? Zowel aan de Hollandse als aan de Brabantse kant liggen diverse hoge (en droge) loswallen en voormalige keet- en rietheuvelds. In diverse natuurontwikkelingsprojecten liggen bovendien restanten van polderkaden en -dijken. Sommige van de waterkeringen hebben een hoogte van rond de 3,50 meter + N.A.P. Ruim voldoende om bij

Bevers bespieden

Na Volg de vos en Volg de oehoe ging eerder dit jaar ook Volg de bever de lucht in. Een van de hoogtepunten voor de 'bezoekers' van de beverburcht was de geboorte van een jong op 28 mei 2013. Op www.volgdebever.nl kan iedereen het reilen en zeilen van een beverfamilie in haar burcht in de Hollandse Biesbosch bekijken.

periodieke hoge waterstanden 'de voeten' van bevers (en andere zoogdieren zoals reeën) droog te houden.

Missie geslaagd

In 2012 werden er ruim honderd burchten in de Biesbosch in kaart gebracht. Aangezien er op diverse locaties bevers zijn uitgezet, heeft het knaagdier zich intussen in grote delen van het Nederlandse rivierengebied gevestigd en is de opzet van deze herintroductie meer dan geslaagd. Door de vele projecten (Ruimte voor de Rivier, natuurontwikkeling) in het rivierengebied zijn de vestigingsmogelijkheden voor bevers aanmerkelijk verbeterd. Door de nieuwe inrichtingswerkzaamheden zijn er immers geschikte, natte woongebieden voor bevers (en andere dieren) ontstaan. De totale beverpopulatie in ons land bestaat thans uit minimaal zeshonderd dieren. De kans om het imposante dier in het wild tegen te komen, is er dus zeker. Zijn sporen: vraat aan bomen en struiken, glijbanen en imposante burchten zijn in ieder geval niet te missen.

*Bevers zijn dagelijks veel tijd zoet met het verzorgen van hun vacht.
(Foto: J. van der Neut)*

Schiet 's een jager: richten en afdrukken!

*Ganzenjager
in Korendijk.
(Foto: Task Force
Jachtmisstanden)*

‘ Het enige waar jagers meer aan hechten dan aan de jacht, is hun reputatie’, merkte een donateur tijdens de jaarvergadering op. Reden voor haar en andere ‘anti-jachters’ om jagers en hun activiteiten waar mogelijk te fotograferen. Maar mag dat eigenlijk wel? En zo ja, waar moet u dan op letten? Fotograaf en donateur Jaap van Riesen zocht het uit.

Het komt regelmatig voor dat iemand ergens foto's maakt en dat de gefotografeerden daartegen protesteren omdat ze niet in beeld willen. Het komt ook voor dat er zaken worden gefotografeerd die het daglicht niet kunnen verdragen. Ook dan willen mensen publicatie van die beelden voorkomen. Privacy en portretrecht worden als begrippen steeds vaker gehanteerd zonder dat we de wetgeving kennen die deze zaken regelt. Enige orde in de materie kan in onze kringen van faunabeschermers geen kwaad.

Fotografeerverbod

Eigenlijk mogen we in ons land in de publieke ruimte alles en iedereen fotograferen; we kennen bijna nergens een fotografeerverbod. Ja, er zijn een paar bekende onderwerpen zoals militaire objecten, maar dan staat er altijd een bord bij waarop staat dat fotograferen verboden is. Anders ligt het natuurlijk in de privéruimte. Je staat toch raar te kijken als iemand jouw keuken komt binnenwandelen en vervolgens ongevraagd foto's gaat maken.

Semipublieke ruimte

De regel is dat we in de publieke ruimte alles mogen fotograferen en dat we in privéruimtes altijd toestemming moeten vragen en krijgen. Maar, tussen deze twee soorten locaties is er een schimmig gebied: de semipublieke ruimte. Semipubliek wil zeggen dat je in een gebied wel mag komen en geen toegangskaartje hoeft te kopen, maar officieel het is eigenlijk privé. Een winkelcentrum is een duidelijk voorbeeld van een semipublieke ruimte. Als je daar een foto wilt maken, moet je toestemming hebben van de beheerder. In de praktijk wordt daar meestal geen punt van gemaakt, alhoewel ... . Hoe dikker de camera, hoe sneller een beveiliging opdoemt. Ook treinstations, de aankomst- en vertrekhal van Schiphol zijn voorbeelden van semipublieke ruimtes.

Huisregels

Lastiger wordt het als we helemaal niet in gaten hebben dat we in een semipublieke ruimte zijn, bijvoorbeeld als we een wandeling in een park of bos maken. Gelukkig is het zo geregeld dat zo'n minder duidelijke ruimte zichtbaar wordt begrensd met huisregels. Deze huisregels zijn te vinden op de bekende bordjes waarop staat dat we op de gebaande paden moeten blijven, de hond aangelijnd moeten houden of dat we tussen zonsondergang en -opkomst niet in het gebied aanwezig mogen zijn. Ik heb nog nooit op zo'n bordje zien staan dat fotograferen verboden is. De regels op dat bordje komen boven op de regels die we kennen uit de publieke ruimte. Zodra er iets niet wordt benoemd, dan gelden daarvoor de wettelijke regels van de publieke ruimte. Fotograferen in de natuur is dus gewoon toegestaan.

Bezwaren

Net zoals dat geldt in de publieke ruimte, mag je in de semipublieke ruimte alles en iedereen fotograferen. Mensen mogen wel bezwaar maken,

Praktijkvoorbeeld

Het recht op privacy is geen absoluut recht; het wordt afgewogen tegen andere rechten en belangen, zoals het recht op vrijheid van meningsuiting. Een rechter laat de afweging of er sprake is van inbreuk op de privacy, afhangen van de omstandigheden. Vertoont iemand zich uitgedost als jager met een geweer en dode ganzen in zijn handen op een voor het publiek vrij toegankelijke plaats, dan kan hij zich moeilijk beroepen op zijn recht op privacy. Kortom: manifesteert iemand zich duidelijk als jager, dan heeft hij – zo concludeerde een rechter in een portretrechtzaak – 'er kennelijk geen bezwaar tegen om op die wijze gezien en gefotografeerd te worden'. Zijn belang zal 'over het algemeen niet opwegen tegen het belang van diegene die de foto wil gebruiken ter illustratie van een aan die wijze van manifestatie gewijde beschouwing, ook indien deze beschouwing kritisch van aard is'.

Prins Hanwant Singh uit Jodhpur (India) met een camerageweer.

maar dan kunnen ze beter thuis blijven, want hun eigen huis is de enige plek waar ze toestemming moeten geven. In alle gevallen is fotograferen toegestaan.

Publicatie

Tot zover het maken van foto's'. Aan het publiceren van foto's zijn zeker regels verbonden, te beginnen met het zogenoemde portretrecht. Mensen die op de een of andere manier herkenbaar op beeld staan kunnen zich geschaad voelen door publicatie en in dat geval kunnen ze dit proberen te voorkomen. In de wet heet dat 'een redelijk belang hebben op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer'. Dit recht staat nogal eens haaks op het recht op vrije meningsuiting en zodra deze botsing aan de orde is, kan de rechter uitspraak doen. De belangen die de rechter afweegt gaan bijvoorbeeld over het gevaar voor repercussies, de kans op bespotting of minachting of een onwenselijke negatieve context.

De herkenbaarheid van de persoon is altijd een belangrijke zaak.

Vrije nieuwsgaring

In tijdschriften zie je regelmatig onder een foto staan dat de namen gefingeerd zijn of dat de personen op de foto niet in het artikel voorkomen. Dat is een handige manier om claims te voorkomen. Het probleem is natuurlijk dat als we iets gefotografeerd hebben, we moeten weten of het gefotografeerde zich legaal (binnen de wet) afspeelt of niet. Is het legaal, dan is er op zich geen reden om publicatie tegen te houden, ook niet voor een rechter. Is het niet legaal, dan geldt de vrijheid van vrije nieuwsgaring, ook voor de rechter. In het geval dat een foto gebruikt wordt ter illustratie van een artikel waarin de suggestie

van illegaliteit wordt gewekt terwijl dat niet zo is, dan is spreken we van een negatieve context.

Voorzorgsmaatregelen

Ik, als tegenstander van de jacht, kan dan vinden dat het verschil tussen plezierjacht en lustmoord flinterdun is, maar juridisch staat er wel degelijk een dikke muur. Het eerste is legaal en het tweede niet. Een jager kan wegens een 'negatieve context' dus wel bezwaar maken als ik hem het label lustmoordenaar opplak. Wat in ieder geval illegaal is, is eisen dat de fotograaf beelden wist. Dat geldt namelijk als het vernietigen van bewijsmateriaal en dat is echt verboden. Een tip tot slot. Gaat u een (jacht)veld in, neem dan een camera met twee geheugenkaartjes mee.

NETTIE DEKKER

Hoe dier(on)vriendelijk is Nederlands fruit?

'Naar aanleiding van het telefoongesprek van vandaag, hierbij de aanvraag voor een kraaien/kauwen vangkooi. Reden van deze aanvraag is dat hier veel kraaiachtigen zitten. [...] Nu kraaiachtigen alle ruimte krijgen ontstaat er fruitschade, schade aan voerkuilen en het aantal weidevogels daalt drastisch. Bejagen is [...] is altijd moeilijk. Vangen daarentegen, van maandagochtend tot zaterdagmiddag (24 uur per dag) levert meer kansen op.'

Dit is een citaat uit een aanvraag aan het Bureau Omgevingsvergunning van de provincie Zuid-Holland voor het plaatsen van een kraaienvangkooi midden in de 'polder Kortgerecht, dichtbij vrienden, boomgaarden en weidevogelgebieden, en in de buurt van hun trekroute. Dan is de vangkans het grootst.' De plaatsing van dit soort kooien is schering en inslag. 'Een noodzaak', vindt fruitteiler Gerrit van Dieren uit Lexmond in een artikel in *AD de Dordtenaar*.

Volière

Wat is een kraaienvangkooi? 'Een volière', zegt Van Dieren. Een eufemisme. Het is een al dan

niet mobiele kooi met één of meer lokvogels. Hun angstige gekrijs trekt soortgenoten aan, die via een gat de kooi in gaan en er vervolgens niet meer uit kunnen. De lokvogels zitten tot en met de oogst gevangen. Daarna draait de teler (of een plaatselijke jager) de vogels de nek om. Een enkele vogel wordt doorgegeven aan een collega, om zijn leven in een andere vangkooi voort te zetten.

Crimineel

Van Dieren, tevens voorzitter van de Nederlandse Fruitteilers Organisatie in zijn regio, vindt de methode diervriendelijk. 'We zorgen echt wel dat de beesten een diervriendelijk leven kunnen leiden', en: 'Sommigen doen net of ik een crimineel ben, maar het is diervriendelijk en hartstikke legaal.' Dat laatste klopt. Provincies geven hiervoor jaarlijks ontheffingen af.

Averechts

De grote vraag is: werkt het? Resulteert het vangen en doden van kraaien daadwerkelijk in minder schade? Er zijn geen harde bewijzen voor. Wel onderzoeken die het tegendeel aangeven. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) stelt

dat 'het afschieten van een lokaal, dominant paar zwarte kraaien er meestal toe leidt dat het vrijgekomen territorium (soms zelfs binnen 24 uur) wordt ingenomen door meerdere zwarte kraaien die lager in de hiërarchie staan en de aanwezigheid van meerdere soortgenoten gemakkelijker tolereren. Kraaien afknallen werkt dus vaak averechts.' Het is aannemelijk dat het wegvangen van kraaien hetzelfde effect heeft.

Ineffectief

In notulen van het Faunafonds valt te lezen: 'In de fruitteelt voldoen mogelijk één of meerdere preventieve middelen niet langer, bijvoorbeeld ten aanzien van vangkooien. Zij lijken minder effectief te zijn dan in het verleden het geval was.' Uit literatuuronderzoek van het ANB bleek 'dat het afdekken van de oogst de meest efficiënte maatregel is, gevolgd door resp. het gaskanon, het geluidstelsel, de bewegende pop [...], heliumballonnen, imitatieroefvogels, poppen, schrik- en trillinten en [...] gewone vlaggen, ballonnen en linten.' Onderzoek onder fruitteelers in de Betuwe wees uit dat een mix van maatregelen het beste werkt. Het ANB komt tot dezelfde conclusie: 'Na verloop van tijd treedt bij elke actie immers gewinning op. Overschakelen op een ander, nieuw afschrikmiddel, kan dan weer (even) kraaien & co op afstand houden.'

Afschieten

Volgens ondervraagde telers in Zuid-Limburg is 'intensief afschot een effectieve maatregel om kraaiachtigen af te weren', maar 'het resultaat is uiteindelijk te mager in verhouding tot de arbeidsinspanningen die nodig zijn'. Een opvallende uitkomst uit datzelfde onderzoek is: 'De verschillen in schadebedragen tussen de deelnemers die wel middelen hebben ingezet en de deelnemers die geen middel hebben ingezet, zijn niet groot. De schadebedragen liggen iets hoger bij de deelnemers die geen middel hebben ingezet. Zij hebben echter ook geen kosten gemaakt voor de inzet van verjaagmiddelen.' Kortom: ook niets doen is een optie.

Zangvogels

Een andere reden waarom het vervolgen en doden van kraaien weinig effect heeft is dat onderzoek uitwijst dat kraaiachtigen verantwoordelijk zijn voor slechts een fractie van de schade. De kleine zangvogels blijken met bijna 95 procent de grote 'boosdoeners' in de fruitteelt. Hoe groot

de schade aan gewassen door kraaiachtigen is, is trouwens giswerk. Er bestaat geen registratie voor.

Frustratie

Telers zijn het erover eens: kraaien zijn intelligente vogels met een groot lerend vermogen. Of zoals in Rapport 82 van het Faunafonds valt te lezen: kraaiachtigen zijn zo slim 'dat geen enkele verjaagmethode 100 procent effectief is'. Ook het effect van de vangkooi is op zijn best tijdelijk. Waarom dan toch doorgaan met zo'n dieronvriendelijke methode? Het antwoord zou zomaar kunnen zijn: frustratie. En het is natuurlijk frustrerend als je voor de oogst aangepikt – en dus onverkoopbaar – fruit aan de bomen aantreft. Bovendien bestaat er geen vergoeding voor schade door kraaien.

Haat

Frustratie is een vruchtbare voedingsbodem voor haat. De 'kraaienhaat' is nog wel het duidelijkst bij 'kraaiendagen'. Bijvoorbeeld die van de WBE Hoeksche Waard op 12 juni, midden in het broedseizoen. Het doel van de dag was om 'zoveel mogelijk zwarte kraaien af te schieten en natuurlijk de jagers een leuke jachtdag te bezorgen. Je moet als boerenjagersvereniging je leden tevreden houden, niet waar?' Met schadebestrijding heeft dit alles niets te maken. Hetzelfde geldt voor de kraaienvangkooi. Het enige effect zou therapeutisch kunnen zijn. Wat bloedvergieten heeft blijkbaar een heilzaam effect op het frustratieniveau van telers.

Een mobiele kraaienvangkooi. Op YouTube kunt u ook een filmpje vinden: 'Kraaien fladderen zich dood in kooi'.

Illustratie:
Ineke van den Abeele

De buit van de vos

Wilde ganzen

Het was weer komkommertijd en helaas heeft dat in de media voor de dieren weinig goeds opgeleverd. Zo was de berichtgeving over het vangen, vergassen en het consumeren van 10.000 wilde ganzen, onder meer in het *Noordhollands Dagblad*, alles behalve objectief te noemen.

A. den Hertog van Duke Faunabeheer mocht vertellen over zijn geweldige werk: het doden van 10.000 beschermde wilde ganzen, die vooral geconsumeerd moeten worden, want weggooien is zonde vindt de ganzenruimer. De gans verdient een beter lot, voegt hij daar nog aan toe.

Maar liefst twee pagina's heeft de krant aan de ruiming gewijd.

Den Hertog noemt de alternatieven die eerder door natuurorganisaties werden aangedragen om overlast door ganzen te voorkomen

wel, maar wijst ze van de hand. Hij legt ons het probleem graag nog eens haarfijn uit, alsof we nog steeds niet goed begrijpen waar hij mee bezig is.

Om de argumenten voor de vergassing kracht bij te zetten werd voor de wilde gans de term plaagdier bedacht. Daarbij heeft de krant samen met de Keuken van het Ongewenste Dier en Restaurant Moes in Amsterdam voor haar lezers een plaagdierdiner georganiseerd.

Er is veel weerstand onder de bevolking tegen het vangen en vergassen van de vogels. Daarom grijpen voorstanders van de jacht graag naar de zwakke plek van de mens: zijn hebzucht. Want als de dieren gegeten kunnen worden, verhoogt dat het draagvlak voor jacht bij het publiek, is de stelling van de jagers. Noem de wilde gans een

plaagdier, lever ganzen af bij de voedselbank en je bent ineens geen jager meer, maar een held.

In Nederland hoeft niemand honger te lijden.

Een derde van het beschikbare voedsel in Nederland verdwijnt zelfs in de afvalbak. Het massaal vergassen en ook het consumeren van de wilde ganzen blijft laakbaar en is in strijd met de Flora- en faunawet.

Spreeuw op het menu

Chefkok Arjen Smit van restaurant De Pronckeer in Cothen besloot spreeuw op de menukaart te zetten. Het beestje heeft een bijzondere smaak en de klanten zijn enthousiast, beweert hij. Maar nu heeft de kok een boze brief ontvangen van de Vogelbescherming. De natuurbeschermers hebben hem gesommeerd om het gerecht van de kaart te halen.

'Onzin', zegt Smit. De spreeuwen worden geschoten in de boomgaard van zijn buurman. Hij ziet de vogel als een streekproduct, dat past in het beleid van zijn restaurant.

Omdat de spreeuw een beschermde vogel is, mag deze niet commercieel worden verhandeld, legt Marieke Dijkman van Vogelbescherming Nederland uit. De wet is daar heel duidelijk over. En dat is juist. Hetzelfde geldt voor de wilde ganzen. Ook zij zijn beschermd en verdienen dus een beter lot dan te eindigen op een bord.

Jacht op konijnen niet effectief

Op de algemene begraafplaats in Rotterdam wordt met behulp van fretten op konijnen gejaagd.

De knagers eten ongegeneerd van de bloemetjes op de begraafplaats en daar staat in dit geval de doodstraf op. Ondanks intensieve bejaging neemt de populatie niet af, maar zelfs toe, laat boswachter Groen weten. Hij is ingehuurd voor de bestrijding van de konijnen.

Groen laat de konijnen die de fretten vangen euthanaseren, meldt *de Telegraaf*. Meestal betekent 'euthanaseren' dat de konijnen ter plekke worden doodgeslagen, en daarna naar de poelier gaan of in de vriezer van de jager belanden. Aan het begin van de zomer bleek de populatie

uit honderd konijnen te bestaan. Er werden 50 konijnen gevangen, maar bij de laatste telling bleek de populatie uitgegroeid tot 185 dieren. Ze fokken maar door, aldus boswachter Groen. Dit praktijkvoorbeeld maakt maar weer eens duidelijk dat bejaging zinloos is. In veel gevallen is de populatie na bejaging zelfs groter dan daarvoor. De jacht stimuleert de voortplanting en dat is fijn voor de jager. Op deze manier blijft zijn hobby in stand.

Halfdode ganzen storten neer in Alblasserdam

De *Volkskrant* kwam ook met een opmerkelijk bericht. In deze tijd van het jaar zijn jagers druk met het afschieten van het 'teveel' aan ganzen. Het personeel van de dierenambulance denkt dat er iemand aan het jagen is die er niet veel verstand van heeft. Hij raakt ze maar half, waardoor de dieren nog kunnen doornvliegen en op de raarste plekken uit de lucht komen vallen, aldus de medewerker. Echte jagers schieten een gans wel in één keer af, zodat het dier niet onnodig lijdt, zo meldt de krant.

Helaas is de waarheid dat jagers dieren zelden met één schot doden. Dat geldt zeker voor ganzen. Uit onderzoek is gebleken dat 25 tot 40 procent van de ganzen met hagel in het lijf rondvliegt.

Ganzenjacht in De Hoeksche Waard

In een filmpje dat recent door getuigen van een ganzenjacht op internet is gezet, is te zien hoe ganzen bij de jacht niet dodelijk worden getroffen, maar slechts worden aangeschoten. Het lukt de jagers ook niet om de ganzen na het schot snel uit hun lijden te verlossen. Bij de jacht werden lokmiddelen zoals lokganzen en ganzengeluiden ingezet om de dieren juist naar de percelen te lokken, in plaats van ze te verjagen. Een aantal mensen was zo geschokt door het schouwspel dat besloten werd de actiegroep 'Stop de Ganzenmoord' op te richten. Het filmpje is te vinden op de site van De Faunabescherming, bij het artikel 'Ganzenjacht is dierenmishandeling'.

Gems ernstig mishandeld in Tirol

In een schokkende video zijn beelden te zien hoe een jager een aangeschoten gems aan zijn

poten een berg afsleept. Pas na twee minuten wordt het dier door een andere jager met een mes uit zijn lijden verlost.

Een getuige nam de beelden op en publiceerde de video na thuiskomst op internet. Hij stuurde de beelden ook naar de gemeente Leutasch, waar deze mishandeling zich afspeelde en naar de jachtautoriteiten van Tirol. Dat had effect. Hoofd jachttopzichter Toni Larcher zegt in de Oostenrijkse media dat hij naar het Openbaar Ministerie stapte om een klacht in te dienen wegens dierenmishandeling. Hij zegt verder dat de dader zijn jachtvergunning moet inleveren. De video werd al snel verwijderd van YouTube. Het is niet duidelijk waarom. Waarschijnlijk waren de beelden toch te heftig. De getuige stuurde de video ook aan Omroep Brabant. Het filmpje is te bekijken op www.omroepbrabant.nl (zoek op 'gems'). *Bron: Omroep Brabant*

Friezen radeloos door steenmarters

Friesland haalde de krant vanwege de overlast door steenmarters. In Oosterwolde wordt een hele buurt geterroriseerd door steenmarters. De dieren zorgen voor stankoverlast en bijten de bekabeling van auto's kapot. De Zoogdiervereniging gaf het advies om vooral alle gaten in huis goed dicht te maken. Een lezer van *de Telegraaf* was het opgevallen dat in Oostenrijk, waar de steenmarters ook voor overlast zorgden, het probleem simpel werd opgelost. Men had een houten frame met kippengaas bespannen en dat op de grond onder de motor neergelegd.

Belgen betrappt met olifantstaarten op Schiphol

Geweerhoezen van nijlpaardenhuid, geprepareerde olifantstaarten, het rugschild van een landschildpad en olifantenkiezen. Dit trof de douane op Schiphol aan in de bagage van twee Belgen die terugkwamen van hun huwelijksreis in Zimbabwe. Het stel had ook een reistas van olifantenleer en een schild van een pantherschildpad uit het land meegenomen.

De man, die jager is, zei dat hij de olifanten waarvan de preparaten afkomstig waren, zelf had geschoten. Uit onderzoek bleek dat de kiezen en staarten afkomstig waren van dieren die al langer geleden waren gestorven. Het stel kreeg een boete en de spullen werden in beslag genomen. *Bron: hln.be*

Handtas van olifantenhuid.

Vogelvrij

Soort: wilde eend (*Anas platyrhynchos*)

Klasse: vogels (*Aves*)

Orde: Anseriformes

Familie: zwanen, ganzen en eenden
(*Anatidae*)

Geslacht: *Anas*

Jachtseizoen: 15 augustus tot en
met 31 januari

Foto: Rein Hofman | birdfocus.nl

De Flora- en faunawet staat jacht op de wilde eend toe in het genoemde jachtseizoen, van een halfuur voor zonsopkomst tot een halfuur na zonsondergang. Dat is de theorie.

In de praktijk zijn wilde eenden veel langer vogelvrij.

Provincies verlenen vaak ontheffingen om de vogels in juli en soms al vanaf mei of 'gedurende het gehele teeltseizoen' te doden, door de grote schade die ze aan vooral granen zouden toebrengen. Het Faunafonds geeft echter zelf aan dat het de afgelopen jaren in het hele land gemiddeld minder dan 8000 euro aan schadevergoeding uitkeerde. Onder het mom van schadebestrijding is zo het jachtseizoen opgerekt tot in de broedperiode.